

CONSEIL BRUXELLOIS DE L'ÉGALITÉ ENTRE LES FEMMES ET LES HOMMES
BRUSSELSE RAAD VOOR GELIJKHEID TUSSEN VROUWEN EN MANNEN
RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

ADVIES

Brussels plan voor de integratie van handstreaming in het
overheidsbeleid

26 september 2022

Aanvraag van	Mevrouw Nawal Ben Hamou, staatssecretaris van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevoegd voor Huisvesting en Gelijke Kansen
Aanvraag ontvangen op	30 juni 2022
Advies verstrekt op	27 september 2022

Inleiding

De adviesaanvraag heeft betrekking op het Brussels plan voor de integratie van *handistreaming* in het overheidsbeleid, dat streeft naar de opneming van de handicapdimensie in alle gewestelijke beleidsmaatregelen door de personen die deze maatregelen opstellen, uitvoeren en evalueren. De bedoeling is dat personen met een handicap en toegankelijkheid automatisch en systematisch in aanmerking worden genomen in elke politieke beslissing, om ervoor te zorgen dat de volledige bevolking toegang heeft tot openbare plaatsen, diensten en informatie.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering heeft zich ertoe verbonden de principes van het verdrag uit te voeren en heeft dit engagement met name geconcretiseerd door de aanneming van de ordonnantie van 8 december 2016 betreffende de integratie van de handicapdimensie in de beleidslijnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de zogenoemde *handistreamingordonnantie*. Concreet heeft de regering in 2018-2019 acht *handistreamingproefprojecten* ten uitvoer gebracht, een per regeringslid. Naast deze proefprojecten houdt *handistreaming* in dat elke minister of staatssecretaris voortaan bijzondere aandacht moet besteden aan de rechten van personen met een handicap in het kader van zijn/haar bevoegdheden.

Opgesteld op het initiatief van de staatssecretaris voor Gelijke Kansen sluit het door de Brusselse regering gedragen en ontwikkelde eerste *handistreamingplan* aan bij deze doelstelling. Het plan loopt over een vierjarige periode, van 2022 tot 2025, en heeft tot doel de *handistreamingbenadering* op lange termijn systematisch te implementeren in alle gewestelijke bevoegdheidsdomeinen en wisselwerkingen tot stand te brengen tussen de verschillende actoren om de samenhang en de transversaliteit van de handicapbenadering doorheen deze verschillende bevoegdheidsdomeinen te versterken. Het plan bestrijkt vier jaar en bevat 44 acties en de doelstellingen. Het moet een nieuwe fase vormen in de geleidelijke verwezenlijking van een betere inclusie van personen met een handicap in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Algemene overwegingen

De **raad** verwelkomt en looft dit eerste Brusselse *handistreamingplan*, de doelstelling om een betere inclusie van personen met een handicap in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bewerkstelligen en de wil om de verschillende gewestelijke bevoegdheden af te stemmen op de gemeenschaps- en federale plannen.

De **raad** benadrukt dat dit plan niet alleen ambitieus en concreet is, maar ook de *gendermainstreamingbenadering* in aanmerking neemt. Niettemin onderstreept de raad dat het ook belangrijk is het verband te leggen tussen de handicapdimensie en andere intersectionele assen – waaronder de 19 discriminatiecriteria – om meervoudige discriminatie op te sporen, en om de meervoudige toegankelijkheid in alle projectoproepen te behouden (intersectionaliteit vrouw, leeftijd, afkomst, enz.).

Verder wijst de **raad** op het belang van een goede onderlinge afstemming tussen de acties van het toekomstige Geïntegreerd Welzijns- en Gezondheidsplan en de acties van het handistreamingplan, temeer omdat de toegang tot deze diensten van cruciaal belang is voor personen met een handicap. De raad vestigt de aandacht op wat hij vermeldde in zijn COVID-rapport, nl. dat de zorg voor de gezondheid van vrouwen vergt bijzondere aandacht voor specifieke doelgroepen, onder wie vrouwen met een handicap, om een universele toegang tot de gezondheidszorg te waarborgen. Daarnaast moeten ook de gegevens ter zake gemonitord worden¹.

Hoewel gezondheidszorg een bevoegdheid is van de gemeenschappen, stelt de **raad** voor na te denken over de mogelijkheden om acties op te zetten die de grenzen van de eigenlijke gewestelijke bevoegdheden overschrijden. Hij wijst erop dat, ondanks de versnippering van de bevoegdheden in het Brussels Gewest, een globale aanpak van de bevoegdheden nodig is, gekoppeld aan een ruimere visie.

Voorts stelt de **raad** voor om verbanden te leggen tussen dit plan en de andere plannen die worden uitgevoerd in het BHG (geweld, gendermainstreaming, eenoudergezinnen, enz.). De **raad** neemt de gelegenheid te baat om te herinneren aan de noodzaak om de plannen en acties te bestendigen opdat de volgende regeringen de doekoefening rond handistreaming in dezelfde dynamiek zouden kunnen voortzetten. Om een continue voortzetting van het handistreamingplan over de legislaturen heen te garanderen, beveelt de **raad** dan ook aan om:

- het huidige handistreamingplan regelmatig te evalueren;
- in de regeringsakkoorden die worden opgesteld aan het begin van de regeerperiode te anticiperen op de periode na de volgende verkiezingen;
- een denkoefening te houden over de implementering en operationalisering van de transversale aangelegenheden;
- akkoorden en processen op te stellen met het oog op een verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de verschillende Brusselse ministers;
- voor alle bevoegdheden middelen en personeel ter beschikking te stellen en van tevoren financiële middelen te bundelen om bepaalde transversale projecten/diensten te financieren;

¹http://www.adviesraad-gelijke-kansen.irisnet.be/wp-content/uploads/2021/04/RAAD-GELIJK.V-M-NL-RAPPORT - COVID_2021_DEFDEF.pdf, pagina geraadpleegd op 19 september 2022

- PHARE en het CAD De Werklijn te betrekken bij de maatregelen op het vlak van "tewerkstelling".

De **raad** benadrukt ook dat het belangrijk is in een financiering te voorzien om studies rond het thema handicap te publiceren in het kader van verschillende acties, zoals die rond geweld tegen vrouwen met een handicap.

De raad merkt op dat de onzichtbare handicaps (mentale handicaps, ongeacht of deze licht, matig of zwaar zijn) erg weinig aan bod komen in het plan. Hij vestigt in het bijzonder de aandacht op de specifieke problemen van dit soort handicap. Om de handistreaming te verbeteren, moet de maatschappij meer bewust gemaakt worden en kennis worden bijgebracht over de problemen die mensen met dit type handicap ervaren. Zo komen gedragsstoornissen niet zelden voor bij deze mensen. Het is belangrijk dat iedereen weet hoe daarmee om te gaan, met name in het verkeer en het openbaar vervoer. Een handicap moet niet gezien worden als een kwestie die in de eerste plaats personen met beperkte mobiliteit (PBM's), doven, slechthorenden of blinden aangaat. De **RGVM** herinnert eraan dat een handicap veel verschillende vormen kan aannemen en dat we met al deze dimensies rekening moeten houden.

Tot slot vraagt de **raad** zich af of in de beoogde doelgroep ook aandacht werd besteed aan personen met verminderde zelfstandigheid. Meerdere aandachtspunten zouden verder bestudeerd en afgestemd moeten worden met de andere bestuursniveaus (GGC bijvoorbeeld), zoals de toegankelijkheid van hulp en thuiszorg, de aantrekkelijkheid van deze beroepen en de promotie van de doorlopende vorming, enz.

De **raad** vestigt ook de aandacht op de volgende methodologische overwegingen:

Methodologische overwegingen

a) OVERLEG TUSSEN DE ACTOREN

De **raad** merkt in het algemeen op dat er veel nadruk werd gelegd op de toegankelijkheid voor PBM's, onder andere dankzij de coördinatie met CAWaB voor dit plan. Desalniettemin betreurt hij dat de inbreng van de actoren die over expertise beschikken inzake mentale handicaps minder in het plan naar voren komt. De **raad** stelt dan ook voor rekening te houden met dit aspect bij de evaluatie van het plan en bij het opstellen van de volgende handistreamingplannen.

Vervolgens beveelt de **raad** aan dat het plan meer zou uitgaan van een overzicht van de acties die de verenigingen (Tremplin, Relance, enz.) al op touw hebben gezet op het terrein. Hij onderstreept de opportuniteit om bestaande initiatieven als hefboom te gebruiken, om projecten te verbeteren of nieuw leven in te blazen.

Tot slot is de **RGVM** blij dat de Brusselse raad voor personen met een handicap in januari 2022, vóór de voltooiing van het plan, om advies werd gevraagd. De **raad** benadrukt dat het belangrijk is dat de BRPH bij alle fasen van het project betrokken kan worden en een regelmatige feedback te krijgen. In het algemeen merkt de RGVM op dat het goed zou zijn over meer middelen te kunnen beschikken waardoor de BRPH een hoofdrolspeler zou kunnen worden voor het handistreamingbeleid van het gewest en de gemeenschappen.

b) OVERHEIDSBESTUREN: DIVERSITEITSPANNEN EN OPLEIDING VAN HET PERSONEEL

De raad merkt op dat heel wat besturen in de acties vermeld worden en prijst dan ook de wil om hen te betrekken bij de uitvoering van dit plan. Niettemin stelt hij vast dat de acties van deze besturen soms gelijkaardig maar soms ook uiteenlopend zijn. Om te komen tot een egalitair, rechtvaardig, duidelijk, coherent en doeltreffend diversiteitsbeleid in het hele gewest, zowel wat de uitvoering als de opvolging en de evaluatie ervan betreft, beveelt de **RGVM** aan een maatregel uit te werken om de diversiteitsplannen in alle besturen op elkaar af te stemmen. Deze diversiteitsplannen moeten ook de handicapkwestie behandelen en een reeks acties bevatten die voor alle besturen gemeenschappelijk zijn, zoals:

- A. Naar geslacht uitgesplitste gegevens verzamelen over handicap, die verband houden met de bevoegdheid van het bestuur;
- B. Ervoor zorgen dat er bij het bestuur personen met een handicap tewerkgesteld zijn;
- C. Het personeel regelmatig opleidingen verschaffen over handicaps;
- D. Aanwerven en vacatures opstellen volgens een neutraal beleid;
- E. De handicapdimensie opnemen in de projectoproepen die door het bestuur gesubsidieerd worden (verzameling van projectgegevens, inclusie van personen met een handicap, enz.);
- F. De handicapdimensie opnemen in de overheidsopdrachten van het bestuur;
- G. De gebouwen van het bestuur toegankelijk maken voor personen met een handicap (in overeenstemming met wat voorzien wordt in onder andere de acties 23, 37, 38 en 44);
- H. Evenementen die het bestuur organiseert toegankelijk maken (in overeenstemming met wat voorzien wordt in onder andere de acties 40 en 41)
- I. Enz.

Daarnaast prijst de **raad** de acties die de besturen voeren met betrekking tot de opleiding van hun personeel (acties 26, 30 en 36). Niettemin, opdat alle teams up-to-date zouden blijven en nieuwe personeelsleden ook een opleiding zouden krijgen, stelt de **RGVM** voor dat deze opleidingen in het diversiteitsplan van elk bestuur zouden worden opgenomen om de kwesties in verband met handicap beter te verankeren in hun cultuur.

Tot slot stelt de **raad** voor dat deze verandering in aanpak doorgevoerd zou worden voor het huidige plan en de volgende plannen. Door te zorgen voor een zekere homogeniteit in de diversiteitsplannen van de besturen zal immers een vergelijkende evaluatie gemaakt kunnen worden en zullen we over een basis beschikken voor een globale opvolging.

c) INDICATOREN, GEGEVENSVERZAMELING EN EVALUATIE

De **raad** benadrukt het gebrek aan beschikbare gegevens in verband met handicap in het Brussels Gewest. Hij herhaalt ook regelmatig hoe belangrijk het is om voorafgaande metingen te kunnen verrichten om doeltreffende en samenhangende acties te kunnen opzetten. Hij stelt dan ook voor om de handicapcriteria op te nemen in alle nieuwe gegevensinzamelingen en -analyses en bij beleidsmaatregelen, acties, projecten enz. te vragen om statistieken te produceren over de zichtbare en onzichtbare vormen van handicap. Bij het opstellen van statistieken in verband met handicap zal ook rekening gehouden moeten worden met de gendercriteria om een coherent beleid te kunnen voeren, zowel op middellange als op lange termijn, en om de acties te kunnen aanpassen op basis van de gemaakte analyses.

Totdat er meer accurate en beter uitgesplitste gegevens verzameld zijn over personen met een handicap en om een duidelijker beeld te krijgen, beveelt de **raad** aan om voor dit plan minstens de cijfers van UNIA betreffende de discriminatie van personen met een handicap in aanmerking te nemen.

Wat de opvolgingsindicatoren van elke actie betreft, vraagt de **raad** dat ze jaarlijks en systematisch verzameld zouden worden om hun evolutie te kunnen opvolgen en een diepgaande analyse van de situatie mogelijk te maken. Op die manier wijst de **RGVM** nogmaals op het belang te kunnen beschikken over kwantitatieve en kwalitatieve gegevens in verband met handicap in elk bevoegdheidsdomein (energie, fiscaliteit, gezondheid, stedenbouw, mobiliteit, vervoer, enz.). Anders bestaat er een aanzienlijk risico dat het overheidsbeleid minder doeltreffend wordt.

d) BUDGET

De **raad** merkt op dat een aantal acties niet gebudgetteerd zijn en vreest dan ook dat de uitvoering ervan niet optimaal zal zijn. Hoewel hij begrijpt dat deze keuze gemaakt werd om agendaredenen, benadrukt de **RGVM** dat het zonder deze informatie erg moeilijk is om zich volledig uit te spreken over het plan.

Bijzondere vaststellingen

Hoofdstuk 1: Het handistreamingbeleid in Brussel

Actie 2: De "Gelijkekansentest" verbeteren

Wat het dagelijkse beheer van de gelijkekansentesten betreft, looft de **raad** het analysewerk van *equal.brussels* en sluit hij zich aan bij de wens het toepassingsdomein beter toe te spitsen op betekenisvolle projecten. Hij benadrukt hoe belangrijk het is goed na te denken over deze hervorming, die de testen gebruiksvriendelijker en efficiënter moet maken zonder daarbij het gebruik en de doelstelling ervan te ontcrachten. In dit verband stelt de **RGVM** zich vragen bij de criteria die gekozen zullen worden om te bepalen wat een belangrijk project is.

De **raad** stelt bijgevolg voor dat de BRPH ook om advies gevraagd zou worden over de wijziging van de wetgeving die van toepassing is op de gelijkekansentest.

Actie 3: Een referentiegids over de toegankelijkheid en inclusiviteit van de evenementen aannemen

Om te zorgen voor een betere inclusie van personen met een handicap op evenementen van het gewest **benadrukt de raad** het belang van expertise inzake toegankelijkheid en inclusie. De **raad** beveelt dan ook aan een beroep te doen op erkende en bestaande collectieven zoals Access-i. Tot slot benadrukt de **raad** dat hoewel de opstelling van een referentiegids een goed begin is, deze kwestie een meer proactieve aanpak vereist, met name door de gewaarborgde toegankelijkheid als voorwaarde te stellen voor de toekenning van subsidies voor evenementen.

Actie 6: Een specifieke tool creëren om geweld tegen vrouwen met een handicap te bestrijden

De **raad** is het eens met de vaststelling dat er hierover te weinig specifieke gegevens beschikbaar zijn en dat er te weinig sensibilisering is ten aanzien van vrouwen met een handicap. De **raad** is dan ook voorstander van de verspreiding van toegankelijke en gerichte informatie over de rechten van vrouwen met een handicap die het slachtoffer zijn van geweld en over de manier waarop ze hiervan melding kunnen maken en klacht kunnen indienen. De **raad** stelt volgende wijziging voor: "De actie heeft betrekking op de publicatie van een brochure die op grote schaal verspreid zal worden op openbare plaatsen en bij sociale diensten, *begeleidingsdiensten en diensten die sociale ondersteuning bieden aan maatwerkbedrijven*"

Geweld tegen vrouwen met een handicap is echter een problematiek waarin twee uitsluitingsgronden elkaar kruisen: gender en handicap. Ook is het zo dat wereldwijd weinig onderzoek gedaan wordt naar seksueel geweld tegen personen met een handicap. Men schat echter dat een op drie vrouwen met een fysieke handicap ooit het slachtoffer zal zijn van seksueel geweld. Wat vrouwen met een mentale handicap betreft, stijgt dit cijfer zelfs naar 61%, ofwel bijna twee op drie vrouwen². De **raad** vraagt dan ook een daadkrachtig beleid ter zake en benadrukt de noodzaak om de brochure toegankelijk en begrijpelijk te maken voor alle personen met een handicap en in het bijzonder voor personen met een mentale handicap.

Doorgaans zijn personen met een handicap, die extra kwetsbaar zijn, vaker afhankelijk van anderen. Daarenboven zijn in de meeste gevallen de daders van seksueel geweld bekenden, i.e. een familielid, de partner of een professionele hulpverlener³. De stap zetten naar hulp is sowieso al lastig, maar wordt des te moeilijker als de dader van het geweld een naaste is.

Bovendien wordt, volgens een studie van de ASPH⁴ en de berichtgeving van op het terrein, soms weinig geloof gehecht aan het verhaal van vrouwen met een handicap. Maar het feit dat ze al het slachtoffer zijn van sociale uitsluiting maakt het voor hen des te moeilijker om uit deze situatie van geweld te ontsnappen. Dit vormt een extra obstakel voor de uitroeiing van dit verschijnsel.

Rekening houdend met al deze bijzonderheden is de **raad** van mening dat men verder moet gaan dan het sensibiliseren van de slachtoffers en het verspreiden van een informatiebrochure:

a) DE OPLEIDING OVER GEWELD TEGEN VROUWEN MET EEN HANDICAP

Zorgverleners, mantelzorgers, onthaalpersoneel en personen die de klachten behandelen (politie, ziekenhuizen, rechtbanken, enz.) moeten een opleiding over de problematiek krijgen. Deze opleidingen zijn onontbeerlijk en zouden met name de kennis moeten verbeteren over de seksualiteit van personen met een handicap, geweld tegen vrouwen met een handicap, intersectionaliteit, preventie en hoe vrouwen die het slachtoffer werden van geweld op een correcte en waardige manier opgevangen moeten worden. Daarnaast zouden deze opleidingen ook de vaardigheden voor het opsporen en de aanpak van de verschillende vormen van geweld moeten aanscherpen.

² [Vrouwen met handicap en seksueel geweld — Achtergrond — Sociaal.Net](#)

³ [Microsoft Word - Rapportseksueelgeweldvrouwenhandicap_15062018.docx \(vlaanderen.be\)](#)

⁴ <https://www.asph.be/etude-2020-femmes-en-situation-de-handicap/>

b) DE TOEGANG TOT GEBOUWEN, RECHTSINSTRUMENTEN EN OPLEIDINGEN VAN DE EVRAS ALS MIDDEL IN DE STRIJD TEGEN GEWELD

De **raad** vraagt ook dat in dit referentiewerk rekening wordt gehouden met de vorm: naast de communicatie vormt ook de "valide" bouwontwerpen een factor van onderdrukking en uitsluiting. Doordat vrouwen onvoldoende toegang hebben tot allerlei diensten raken ze immers nog meer verstrikt in deze geweldsituatie; en voor vrouwen met een handicap wordt deze verstriking nog meer in de hand gewerkt door het feit dat ze zich minder gemakkelijk kunnen verplaatsen. De **raad** benadrukt dan ook dat er bouwkundige aanpassingen nodig zijn, maar ook dat vrouwen, eens ze bij de dienst zijn aangekomen, zich moeten kunnen bewegen in een veilige en welwillende omgeving.

De **RGVM** benadrukt ook hoe belangrijk het is om binnen de instellingen die gespecialiseerd zijn in de begeleiding en huisvesting van personen met een handicap, regelmatig praatgroepen te organiseren rond seksualiteit, alle vormen van geweld, discriminatie, instemming, cyberpesten, de toegang tot bepaalde diensten die werken rond geweld en misbruik, enz. De veralgemening van de EVRAS-activiteiten in de instellingen, met een bijzondere focus op instemming, is daarbij een andere mogelijke actie die overwogen dient te worden.

De instellingen moeten er ook op toezien dat ze voldoende vertrouwenspersonen ter beschikking stellen van de bewoners, wat drempelverlagend werkt voor het maken van meldingen en het indienen van klachten waarbij de anonimiteit gewaarborgd wordt. Daarenboven moeten de bewoners kunnen beschikken over alle middelen om hulp te zoeken en hulpdiensten buiten de instellingen te contacteren.

Tot slot benadrukt de **RGVM** dat voor deze verschillende acties die worden voorgesteld een structureel budget nodig is. Al deze actiemogelijkheden moeten immers op regelmatige basis kunnen plaatsvinden en toegankelijk zijn: praatgroepen, doorlopende opleiding, continue sensibilisering van de begunstigden over de legislaturen heen, enz.

Afsluitend beveelt de **raad** aan koppelingen te maken naar de plannen van de andere gewesten en naar het nationaal⁵ actieplan ter bestrijding van geweld, meer bepaald met het oog op kruisbestuivingen op het vlak van expertise en acties en om vrouwen met een handicap zelfstandiger trachten te maken.

Actie 7: De steun aan het verenigingsleven voor personen met een handicap uitbreiden

De **raad** juicht het plan toe om het verenigingsleven voor personen met een handicap op een meer structurele wijze te ondersteunen. Met structurele steun kunnen de verenigingen immers diensten aanbieden vanuit een middellange- en langetermijnvisie. Wat de projectoproepen betreft, herinnert

⁵<https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/20211125-nap-2021-2025-clean-nl.pdf>, pagina geraadpleegd op 20 september 2022

De RGVM denkt meer bepaald aan de volgende acties van het nationaal actieplan tegen geweld:

Actie 25: In samenwerking met relevante instellingen diepgaand onderzoek verrichten naar de omvang van gendergerelateerd geweld tegen personen met een handicap en daarbij in het bijzonder het middenveld en vrouwenorganisaties betrekken die werken met vrouwen en meisjes met een handicap.

Actie 40: De empowerment van personen met een handicap, in het bijzonder vrouwen, ondersteunen door de financiering van de initiatieven van verenigingen voor zelfverdediging van gehandicapten, en dit ter bestrijding van geweld tegen personen met een handicap.

de **raad** eraan dat het belangrijk is de verenigingen voldoende tijd te geven om erop in te schrijven. Hij raadt aan om hier vooral tijdens de verlofperiodes op toe te zien, in het bijzonder tussen 15 juli en 15 augustus en tijdens de eindejaarsperiode. De **raad** stelt dan ook voor de planning vroeger mee te delen en te bezorgen aan de representatieve federaties.

Actie 8: De implementering van handistreaming in de Brusselse gemeenten bevorderen

Aangezien de gemeente als het ware een toegangspoort is voor de burgers, juicht de **raad** deze actie ten zeerste toe.

De **raad** beveelt ook aan het personeel van de gemeenten op te leiden zodat het in staat zou zijn de belangrijkste vragen in verband met handicap te beantwoorden (toelage, sociale compensatie, enz.). Hij suggereert ook een bijgewerkte *lijst* voor te stellen met de belangrijkste contactpunten om de gezinnen en verenigingen zo goed mogelijk te informeren en het initiatief van de *handicontacten* in het Waalse Gewest⁶ over te nemen.

Tot slot benadrukt de **RGVM** dat toegankelijkheid niet beperkt moet blijven tot speelpleinen, maar ook moet gelden voor stages, huiswerkbegeleiding, bibliotheken, spelotheken, enz. Dat is des te belangrijker met de nieuwe schoolkalender; de noden van de gezinnen op dit vlak nemen alsmaar toe.

Hoofdstuk 2: Huisvesting

Actie 9: Handistreaming op transversale wijze integreren in de verschillende opdrachten van de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij

De **raad** onderstreept het belang van haar optreden en raadt aan dat de BGHM een jaarverslag opstelt.

De **RGVM** benadrukt ook dat het noodzakelijk is om over een up-to-date lijst te beschikken van de personen met een handicap die wachten op een woning en van de gevonden oplossingen.

Actie 10: Een gemeenschappelijke referentielijst van aangepaste en aanpasbare woningen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aannemen

De **raad** beveelt aan de dimensie "toegankelijkheid" verplicht op te nemen in de selectie- en evaluatiecriteria van nieuwbouwconstructies (standaardbepalingen in de bestekken). De conformiteit zal dan gevalideerd moeten worden door een expertisebureau.

Actie 12: De renovatie en aanpassing van woningen door eigenaars met een handicap ondersteunen

De **raad** prijst de intentie om een promotiefiche voor specifieke steunmaatregelen op te stellen en te verspreiden: hij ziet dit als een echte toegangspoort voor de verenigingen uit de sector.

⁶ [Handicontact | Wikiwiph \(aviq.be\)](#)

Hoofdstuk 3: Zich verplaatsen

Actie 14: De kwaliteit van het collectieve vervoer voor personen met een handicap verbeteren

De **RGVM** herinnert eraan dat bij het begin van het schooljaar 2022 ongeveer 300 Brusselse leerlingen geen schoolvervoer hadden om naar hun gespecialiseerde school te gaan. Op dit ogenblik kan de sector niet aangeven wanneer dit probleem opgelost zal zijn. Het betreft meer bepaald 35 bustrajecten die niet kunnen worden verzekerd omdat de vervoerfirma's niet zijn ingegaan op de offerteaanvraag van de COCOF (problemen met de bussenvloot, de brandstofprijzen, de aanwerving van chauffeurs). De sector van het bijzonder onderwijs heeft de COCOF meerdere voorstellen gedaan, die onderzocht zullen worden om snel een oplossing te vinden voor het probleem. In Wallonië en zelfs in heel Europa is de situatie nagenoeg vergelijkbaar.

Concreet beveelt de **raad** aan om:

- A. Tegemoet te komen aan de opleidingsbehoeften van de begeleiders van personen met een handicap;
- B. Het aantal begeleiders die belast zijn met de begeleiding van de kinderen in de bus op te trekken, want doorgaans zijn er te weinig;
- C. Na te denken over de trajecttijden, opdat die zo kort mogelijk zouden zijn en opdat de trajecten het volledige grondgebied van het Brussels Gewest zouden dekken.

Actie 15: Het aanbod aan aangepast vervoer voor personen met een handicap verbeteren

De **RGVM** beveelt aan niet te vergeten de taxi-oplossingen aangeboden door non-profitorganisaties te ondersteunen en in het aanbod op te nemen, om het dienstenaanbod uit te breiden en toegankelijk te maken voor alle personen met een handicap.

Actie 18: Zorgen voor voldoende parkeergelegenheid voor personen met een handicap

Hoewel de **raad** deze actie op prijs stelt, betreurt hij dat het plan geen oplossing biedt voor meerdere problemen die op het terrein vastgesteld werden, met name: het tekort aan parkeerplaatsen die voorbehouden zijn voor personen die een parkeerkaart bezitten en de noodzaak om hun aantal op te trekken; en het gebrek aan controle op de geldigheid en/of het oneigenlijke gebruik van de kaart.

Concreet beveelt de **raad** de volgende mogelijke oplossingen aan:

- A. De minister die bevoegd is voor de politiediensten bij de zaak betrekken met het oog op de invoering van een strenger controlebeleid en de oplegging van sancties vanaf het eerste wangebruik;
- B. In de wet een boete opnemen, alsook de onmiddellijke intrekking van de parkeerkaart gedurende zes maanden vanaf het eerste wangebruik en de definitieve intrekking bij recidive;
- C. Ervoor zorgen dat een elektronische chip op de kaart het mogelijk maakt de geldigheid van de kaart te desactiveren wanneer de houder ervan overleden is en voorzien in een sanctie in geval van misbruik;
- D. Grootschalige communicatiecampagne door de overheid om misbruik tegen te gaan.

Voor het overige benadrukt de **raad** dat bepaalde personen met een "zware" handicap (met meerdere handicaps, mentale handicap met gedragsstoornissen, sommige mensen met ASS) nooit gebruik zullen

kunnen maken van het stadsvervoer. De **RGVM** beveelt dan ook aan te voorzien in alternatieve oplossingen, steunmaatregelen voor de eigen wagen of voor collectief vervoer. In die zin stelt **de raad** enkele concrete mogelijkheden voor:

- A. In het LEZ-plan zijn meerdere maatregelen en LEZ-uitzonderingen opgenomen ten gunste van PBM's, wat een goede zaak is. Niettemin benadrukt **de raad** dat bij het toekennen van de uitzonderingen voertuigen gebruikt door vzw's die personen met een handicap opvangen en/of huisvesten en door maatwerkbedrijven vaak over het hoofd worden gezien. Instellingen die personen met een handicap opvangen en huisvesten en maatwerkbedrijven maken immers vaak gebruik van al dan niet aangepaste voertuigen voor het vervoeren van personen met een handicap. Ook al moeten niet alle voertuigen aangepast zijn aan personen met een lichamelijke handicap (bijvoorbeeld: het vervoer van valide personen met een mentale handicap), toch is de aankoop van een collectief voertuig voor het vervoer van deze personen duur, maar onontbeerlijk voor bepaalde doelgroepen. Vandaag de dag hebben de instellingen op basis van de huidige criteria niet de mogelijkheid om een uitzondering te vragen want deze voertuigen moeten worden ingeschreven op naam van een persoon met een handicap (eerste criterium) en niet op naam van een instelling en bovendien zijn de voertuigen soms wel en soms niet aangepast aan personen met beperkte mobiliteit - PBM's (tweede criterium).

Daartoe wil **de raad** een uitzonderingscriterium toevoegen voor alle vzw's die personen met een - fysieke en mentale - handicap vervoeren (maatwerkbedrijven, instellingen die personen met een handicap opvangen en/of huisvesten), maar ook voor vzw's die andere soorten kwetsbare personen vervoeren (bejaarden, personen met lichamelijke problemen, personen met psychologische problemen, enz.), die ook nood hebben aan een voertuig voor collectief vervoer en een uitzondering op de LEZ-regelgeving. De **raad** verduidelijkt dat hij voorstander is van het LEZ-principe, maar zonder alternatieven op de voertuigenmarkt en zonder uitzonderingen die rekening houden met de obstakels van bepaalde vzw's die diensten van algemeen belang verrichten, blijft de regeling onhoudbaar voor socialprofitondernemingen.

- B. De **raad** stelt voor om gehandicaptenkaarten uit te reiken aan centra die personen met een handicap opvangen en/of huisvesten, bijvoorbeeld op basis van de nummerplaten. Nu vragen ze de kaarten van de gezinnen, die ze in principe enkel mogen gebruiken als de persoon aan wie de kaart verbonden is zich in het voertuig bevindt. Deze praktijk bemoeilijkt aanzienlijk de dagelijkse werking van de centra, die hun voertuig kopen voor het vervoer van personen met een handicap, doktersbezoeken, activiteiten, enz.
- C. De **RGVM** raadt ook aan parkeerkaarten aan verminderde prijs toe te kennen aan centra voor personen met een handicap en maatwerkbedrijven. Bijvoorbeeld: het aantal maatwerkbedrijven in de tuinbouwsector neemt continu toe (onderhoud van kleine tuinen van particulieren en van parken). De voertuigen die worden gebruikt, tellen zes plaatsen (voor één begeleider en zijn team) en bieden bovendien de mogelijkheid om de benodigde machines en het tuinafval te vervoeren. Deze activiteit kan niet worden uitgevoerd met uitsluitend bakfietsen en het openbaar vervoer. De maatwerkbedrijven hebben nood aan een parkeerkaart aan verlaagde prijs in het hele gewest, want momenteel swingen de parkeerkosten de pan uit. Vaklieden zoals elektriciens en loodgieters kunnen beschikken over

een parkeerkaart aan verlaagde prijs. De maatwerkbedrijven zouden dezelfde tarieven willen krijgen.

Hoofdstuk 4: de stad en haar omgeving

Actie 30: Sensibiliseren van de diensten van de DBDMH die in contact komen met personen met een handicap

De **raad** is lovend over de intentie om het personeel van de DBDMH dat rechtstreeks in contact komt met personen met een handicap te sensibiliseren.

Hoofdstuk 5: Het leven in de maatschappij

De tewerkstelling en het behoud van werk is een van de belangrijkste emancipatietools dankzij de economische en financiële autonomie die eruit voortvloeit. De **raad** benadrukt dat een meer inclusieve samenleving gepaard gaat met de tewerkstelling van personen met een handicap. Hij herinnert er ook aan dat iemands gezondheidstoestand in de loop van diens leven kan verslechteren – 80% van de handicaps duiken op in de loop van iemands leven⁷.

De **raad** steunt globaal genomen de acties 31, 32 en 33 die tewerkstelling op de gewone arbeidsmarkt beogen. Hij betreurt evenwel dat andere acties niet meer in de verf gezet konden worden. In het initiatiefadvies van Brupartners over de [socioprofessionele inschakeling van personen met een handicap in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#) van februari 2021 worden heel wat actiemogelijkheden beschreven. Dit kwaliteitsvolle advies stelt heel concrete acties voor ter bevordering van de inschakeling van personen met een handicap in het beroepsleven, maar ook op het vlak van beroepsopleiding, de begeleiding van de werknemers en bedrijven en de bestaande tools en financieringen om personen met een handicap aan een job te helpen. Dit advies werd opgesteld op basis van interviews afgenomen door experts uit de handicapsector, bijvoorbeeld van FEBRAP, Diversicom, CAD De Werklijn, PHARE, enz. De **raad** beveelt aan de tewerkstellingsacties in hoofdstuk 5 aan te vullen met die uit het bovengenoemde initiatiefadvies.

Actie 31: De inschakeling van personen met een handicap op de arbeidsmarkt bevorderen

Wat betreft de ontwikkeling van een dienstenaanbod om door Actiris erkende personen met een handicap aan een job op de reguliere arbeidsmarkt te helpen, wijst de **raad** op het belang om daar sociale organisaties en partners bij te betrekken die over domeinexpertise beschikken, met name de *fédération bruxelloise des entreprises de travail adapté* (FEBRAP), die de dertien maatwerkbedrijven vertegenwoordigt die actief zijn op het Brusselse grondgebied.

Daarnaast benadrukt de **raad** hoe belangrijk het is samen te werken met de vakbonden en vertegenwoordigers van de werknemers, om de werknemers te sensibiliseren en de concrete

⁷<https://www.diversicom.be/nl/saviez-vous-que-80-des-handicaps-surviennent-en-cours-de-vie/>, pagina geraadpleegd op 19 september 2022

problemen die zich in de praktijk stellen te identificeren. Bijvoorbeeld: als de opleiding van een nieuwe collega die een handicap heeft aan de andere werknemers wordt opgedragen, zonder dat hiermee rekening wordt gehouden in hun arbeidstijd of dat ze daarvoor extra loon krijgen, zal dit extra werklast veroorzaken, die dan weer aan de basis zal liggen van spanningen en meer discriminatie. De bedrijven moeten dan ook de wettelijke verplichtingen inzake onthaal naleven, meer bepaald inzake het onthaal van nieuwe medewerkers (bijvoorbeeld de cao 22). De **RGVM** beveelt aan nieuwe medewerkers met een handicap te begeleiden en de werknemers te sensibiliseren/op te leiden met het oog op een betere inclusie van de collega's met een handicap binnen het bedrijf.

De **raad** is dan ook van mening dat de invoering van diversiteitsplannen aangemoedigd zou moeten worden in alle bedrijven en niet alleen in overheidsdiensten of instellingen van openbaar nut. In dit verband wil de **raad** herinneren aan de diversiteitsdienst voor non-profitbedrijven⁸, die tot doel heeft werkgevers uit deze sector te sensibiliseren rond diversiteit en inclusie – met inbegrip van de inclusie van personen met een handicap – en hen hierin te begeleiden. In het kader hiervan worden in samenwerking met de Brailleliga en Info-Sourds de Bruxelles workshops georganiseerd.

De **raad** benadrukt bovendien dat er nog veel ontwikkelingsmogelijkheden zijn in de maatwerksector. Zo hebben maatwerkbedrijven moeite om werknemers met een handicap te vinden voor bepaalde beroepen.

Tot slot hebben we vernomen dat het interessant zou zijn om begeleiding door ergotherapeuten binnen de bedrijven te overwegen. Die hebben hun nut bewezen in de maatwerkbedrijven voor de aanpassing van de werkposten en de begeleiding van de nieuwe medewerkers opdat ze snel hun draai zouden vinden op hun nieuwe werkplek.

Actie 32: Zorgen voor een inclusief aanwervingsbeleid en onthaal binnen de Brusselse overheidsdiensten

Om te zorgen voor een meer inclusief aanwervingsbeleid, stelt de **raad** voor aanmoedigings- en begeleidingsmaatregelen in te voeren. De **raad** herinnert aan het belang van de positieve acties. Hij verwijst naar het initiatiefadvies betreffende de actieplannen van Brupartners⁹.

Hij stelt ook voor de werkloosheidsgraad op te nemen in de opvolgingsindicatoren, de doeltreffendheid van de bestaande COCOF-steun te evalueren en die steun aan te passen.

Actie 33: De toegang tot tewerkstelling bij de plaatselijke besturen voor personen met een handicap verbeteren

De **raad** beveelt aan een beroep te doen op de sociale gesprekspartners, meer bepaald de FEBRAP aan de kant van de werkgevers, om de mogelijke uitbesteding van overheidsopdrachten door de plaatselijke besturen aan maatwerkbedrijven te begeleiden.

Wat betreft de ordonnantie betreffende de verplichte aanwerving van personen met een handicap in de plaatselijke besturen, die een doelstelling van 2,5% tewerkgestelde personen met een handicap

⁸ [Diversiteit | BRUXEO](#)

⁹ <https://www.brupartners.brussels/sites/default/files/advices/A-2022-027-BRUPARTNERS-NL.pdf>

vooropstelt, stellen we vast dat deze op dit moment enkel betrekking heeft op de gemeenten en OCMW's. De **raad** is dan ook van mening dat het relevant zou zijn om ook een verplicht quotum op te leggen aan de ION's, die daar nu niet aan onderworpen zijn. Daarnaast zou ook het statuut moeten worden aangepast van de ION's die dit verplichte quotum wel al moeten naleven, zodat ze het niet-bereikte deel van het quotum kunnen compenseren door middel van uitbesteding aan maatwerkbedrijven.

Tot slot stelt de **raad** ook voor te voorzien in een jaarlijkse evaluatie binnen alle betrokken structuren, alsook in sancties ingeval de doelstellingen niet worden bereikt, en in een verplicht gebruik van uitbesteding aan maatwerkbedrijven om de vooropgestelde doelstellingen te behaald.
